

PRIELINKSNIO *DĖL* KONSTRUKCIJOS ADMINISTRACINĖJE
LIETUVIŲ KALBOJE*S a n t r a u k a*

Lietuvių kalbos žodyne ir *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* nurodoma, kad prielinksnis *dėl* lietuvių kalboje vartojamas žymint priežastį, tikslą, nuolaidą; paryškinant sakinio mintį. Šiuose žodynuose neminimos administracinei kalbai būdingos požymio ir bendrosios turinio srities dokumentų pavadinimuose reikšmės.

Statistiniai duomenys rodo, kad *dėl* yra dažniausias administracinės kalbos prielinksnis. Ištyrus jo konstrukcijų vartojimą 50-yje Europos Sąjungos dokumentų, paaiškėjo, kad apie tris ketvirtadalius atvejų reiškia požymį ar bendrąją turinio sritį dokumentų pavadinimuose. Prielinksnio *dėl* konstrukcijų paplitimą administracinėje kalboje lėmė kalbinės priežastys: 1) analogija pagal konstrukcijas su daiktavardžiais, padarytais iš veiksmažodžių, vartojamų su prielinksniu *dėl*; 2) platesnė prielinksnio *dėl* reikšmė jam sudaro sąlygas sėkmingai konkuruoti su konkretesnių reikšmių prielinksniais (*apie, į*), kilmininko ir įnagininko junginiais, bendraties konstrukcijomis. Taip pat svarbi yra ir nekalbinė (teisinio reglamentavimo) priežastis – prielinksnio *dėl* konstrukcija kaip tinkamas daugelio teisės aktų (nutarimų, sprendimų, įsakymų, dekretų, potvarkių ir kt.) pavadinimų raiškos būdas nurodytas dokumentų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Prielinksnio *dėl* konstrukcijos, reiškiančios požymį ar nusakančios bendrąją turinio sritį dokumentų pavadinimuose, tais atvejais, kai iš vartosenos stumia įprastus raiškos būdus, vertinamos kaip šalutiniai normos variantai.

ESMINIAI ŽODŽIAI: administracinė kalba, dokumentų pavadinimai, prielinksniai, sintaksė.

RASUOLĖ VLADARSKIENĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
rasuole@lki.lt